

Aulikki ja Laura Maria – Tält ja tois puolt osa 16

AM=Aulikki Mäkinen

LML=Laura Maria Latikka

- AM - Tervetuloa kuuntelemaan meidän podcastia Tält ja toispuolt! Minä olen Aulikki Mäkinen, Turun tuomiorovasti.
- LML - Ja minä olen Laura Maria Latikka, Maarian kirkkoherra. Tänään me ajattelimme puhua synnistä.
- AM - Joka jumalanpalveluksen alkupuolella, meillä Suomessa ainakin, on synnintunnustus, johon me sitten kehotamme koko kirkkokansaa tai kaikkia, jotka ovat tulleet jumalanpalvelukseen niin yhtymään. Mitä sinä ajattelet siitä? Tökkiikö se sinua koskaan?
- LML - No ei, mutta minä olen monta kertaa nähnyt keskusteluja ja kuullut, että se tökkii. Mutta henkilökohtaisesti täytyy sanoa, että siihen on tottunut ja siihen se kuuluu ja se on ihan hyvä. Kyllä minä saan kiinni siitä ajatuksesta, että onko se sitten jotenkin niin, että johdatellaan negatiivisiin asioihin ja kaivamalla kaivetaan omia virheitä, kun tullaan ihan toisilla ajatuksilla ja tarpeilla siihen kirkkoon. Vai onko se se mikä siinä tökkii?
- AM - Minua se joskus kyllä häiritsee. Tietysti minä tulen siitä saksalaisesta traditiosta, joka on vähän erilainen, ja ehkä se johtuu siitä, mutta minua häiritsee se, että ihmisten suuhun annetaan sanoja, joita me ajattelemme, että heidän pitää ne samat sanat toistaa ja lausua ne ääneen. Sen takia minä aina joskus teen niin, että minä sanon että voit halutessasi tähän yhtyä, eikä niin, että se on jotenkin välttämättömyys. Ja minä ajattelen, että monet ihmiset, myös minä itse, tulen usein sinne kirkkoon ihan muissa ajatuksissa. Ei niin, ettenkö minä pitäisi itseäni monella lailla syntisenä tai että minä en eläisi elämää, joka ei aina ole ihan oikein tai ei olekaan, koska minä olen osa jotain isompaa rakennetta, joka ei ole oikeudenmukainen. Mutta ne minun henkilökohtaiset ajatukseni sinne kirkkoon tullessa on jotain muuta ja myös sitä synnintunnustusta lukiessani ne liittyvät johonkin riittämättömyyteen tai häpeään tai johonkin, jota minä en ole saanut vaikka minä olen tavoitellut tai elämän pettymyksiin tai pettymyksiin, joita minä olen tuottanut toisille tai jotka eivät minun mielestäni välttämättä ole syntiä, jotka ovat ihan toisentyyppisiä asioita. Ja ne ovat asioita, jotka minä haluan tuoda Jumalalle. Sitten minulla on tällainen staattinen synnintunnustus, johon vielä meidän kirkossamme usein kuuluu synninpäästö, eli annetaan, jota me kutsumme sitä apsoluutioksi, ”sinä saat anteeksi Isän, Pojan ja Pyhän hengen nimeen”. Ja silloin se ei ole vastaus ainakaan niihin minun elämäni kysymyksiin. Minä väitän, että näin tapahtuu monille, jotka tulevat sunnuntaisin kirkkoon.
- LML - Niin, no... Minä ajattelen ehkä niin, että sen saa ottaa myös sellaisena kelpaamisen ja hyväksynnän vakuutuksena sen synninpäästön ja siinä tunnustuksessa saa tuoda kaiken, mikä painaa. Kyllä tässä maailmassa, jossa pitää näyttää kiiltokuvaa elämästään ja itsestään, kodistaan ja suorituksistaan ja kilpailla, niin on tosi iso tarve sille, että jossakin käännetään ihan ylösalaisin se, ettei tarvitse olla hyvä, ei edes täydellinen, puhumattakaan siitä, mutta ei tarvitse olla maininnan arvoinen, että on arvokas siksi, että on juuri oma itsensä. Sille on tilausta niin sanotusti. Mutta sen sijaan se, että mitä pidetään syntinä, mistä puhutaan kun puhutaan synnistä noin yleisesti, niin se vaivaa. Ei niinkään se messun alun rippiosuus, synnintunnustus, synninpäästö, töki, mutta sitten se toisten syntien osoittelu, kun kuitenkin

Jeesus on itse puhunut siitä hirrestä omassa silmässä ja roskasta toisen silmässä, niin se pitäisi olla niin peruskertomus ja perusymmärrys meillä, että ennemmin ymmärrettäisiin se, että paljon vaikeampi on omia syntejä nähdä ja tosi helppo toisten.

- AM - Aina joskus tulee joku, joka sanoo, että sinä et saarnaa syntiä synniksi, aina tuosta rakkaudesta puhutaan, ja aina vaan armosta, jää vaan tuo koko synti, että miksi sinä et saarnaa? Sitten minä mietin, että mitä tuo ihminen oikein tarkoittaa sillä että mitä se synti sitten on joka minun pitäisi saarnata synniksi. Mikä sinusta on syntiä?
- LML - Aaah no, ihmisarvon polkeminen, halveksiminen, ulkopuolelle sulkeminen, mikä sisältää usein oikeuksien riistämisen, hyväksikäyttö...
- AM - Minkä takia meidän on niin vaikea puhua siitä (synnistä)? Minä luulen, että kirkossa, tai se mielikuva ehkä ainakin on sen tyyppinen, että me ajattelemme tai kirkko ajattelee syntinä enemmän sellaisia oman elämän ehkä epäonnistumisia tai oman elämän virheitä, joita tehdään tai asioita, joiden mittaa me emme ole täyttäneet, joita kirkko on ehkä pitänyt ideaalina. Ja ne asettuvat usein seksuaalisuuden alueelle tai ihmissuhteisiin tietysti myös monin tavoin ylipäättään. Mutta meillä on minun mielestäni hirveän vaikea puhua sellaisista asioista, jotka ovat rakenteellista syntiä, jossa me olemme osallisia, jotka eivät siis ole minun oman elämäni pieniä asioita, jotka eivät aina mene, niin kuin ei ihmisen elämässä mikään, emmehän me ole täydellisiä ja eteen tulee kaikenlaista ja me yritämme siinä jotenkin selvitä. Mutta me olemme osa tätä isoa rakennetta, epäoikeudenmukaista, maailmanlaajaa rakennetta, jossa me ostamme halvalla vaatteita tai...
- LML - Elektroniikkaa.
- AM - ...elektroniikkaa tai me ostamme Espanjasta tomaatteja, tiedämme hyvin millaiset työolot monilla paikoilla on. Ja harvoin minä kuulen, että kirkko oikeasti tätä kyseenalaistaa. Eikä minullakaan ole välttämättä siihen kauheasti rohkeutta silloin kun minä olen siellä saarnatuolissa.
- LML - Niin, se tuli niin äkkiä tuo kysymys mikä on syntiä, niin minä jatkan: ainakin valehtelu on ja kyllä minusta se seitsemän kuolemansynnin lista, joka on tällainen kristillisen perinteen. Vähän eri listoja on, mutta kyllä se on aika kattava sillä tavalla, että kyllä sen alle tosi paljon saa. Itsekkyys ja ahneus ja laiskuus ja tämmöiset. Mutta tuohon rakenteelliseen syntiin, siihenhän on kirkkokäsikirjassa yksi synnintunnustus mm. "usein olemme vaienneet kun olisi pitänyt puhua". Ja tiettyihin tilanteisiin se sopii tosi hyvin, sellaisina, että "me". Osa niistä on "minä ja osa "me". Tietenkin sitten rupeaa miettimään, että jos on joku teksti, jossa on "me" niin kaikki eivät luultavasti koe sitä omakseen. Mutta kyllä juuri näin. Kyllä on paljon vaikeampi monen sellainen rakenteellinen synti ensin tunnistaa ja sitten tunnustaa se oma osuus, ja sitten vielä mitä niille asioille voi tehdä, kun se että jonkun toisen elämäntapaan tai toimintaan osoittelee sormella ja sanoo miten hänen pitäisi olla ja elää. Onko se vain sitä, että se on vaikeampaa?
- AM - Se voi olla. Klassinen määritelmä synnillehän on, että se on sydämen luopumista Jumalasta, niinhän sanoo katekismus. Ja minä ajattelen, että ehkä se synnin käsite aina palaa lopulta sinne, että se on sydämen luopumista Jumalasta. Että silloin kun minä olen lähellä Jumalaa, minä jaksan katsoa muita, myös toisia ihmisiä, jotka elävät aivan toisissa ympyröissä ja toisella puolella maailmaa, toisissa olosuhteissa, ja minä jaksan katsoa myös heitä Jumalan kuvina ja toimia sen mukaisesti. Mutta enhän minä siihen kykene. Että sillä lailla minä ajattelen, että synti on totta, se on todella totta tässä maailmassa monin eri tavoin.

- LML - Esimerkiksi urheilun tällaiset ihmisoikeusloukkaukset ja taloudelliset väärinkäytökset, hyväksikäytökset ja se valtava ahneus, joka tässä huippu-urheilun maailmassa on, on asia, joka minulle tulee usein mieleen ehkä juuri siinä kun pieniä syntejä haetaan ja luetellaan ja tehdään niistä isoa numeroa. Ja sitten meillä on tällainen asia, joka on aivan tullut silmille, on tullut tietoisuuteen, siitä puhutaan, se on nostettu tai siis ne asiat, ei tosiaan vaan yksi, jossa sitten on suuri viihdearvo ja isot rahat, niin se on kauhean käykäistä se keskustelu, mitä siitä sitten kuitenkaan käydään, että katsotaanko jotain kilpailuja vai ei. Mutta ei minulla tietenkään ole vastausta siihen, mitä sille sitten voi tehdä.
- AM - Ja nämä ovat sillä lailla vaikeita kysymyksiä, että minä ajattelen jos me eläisimme jossain totalitaarisessa yhteiskunnassa ja me olisimme osa sen valtarakenteita, tai jos me eläisimme maailmassa tai jossakin maassa, jossa tuloterot ovat valtavan suuria ja meillä olisi paljon rahaa, niin osaisimmeko me itse elää siinä eettisesti ja tehdä eettisiä ratkaisuja ja jakaa. Minä ajattelen, että meillä on yhteiskunta, joka on aika kristillinen arvoiltaan, kuitenkin yhä edelleen, jossa on tämä jakamisen periaate, että väkisin veroilla otetaan se raha, jotta saadaan jaettavaa, jotta sitten nekin, jotka ovat heikommassa tilanteessa voivat kuitenkin saada hyvän elämän. Niin se on meille tavallaan myös helpompi jotenkin osoittaa sitä ehkä sormella. Mutta olen paljon ajatellut sitä, että jos minä olisin elänyt jossain natsi-Saksassa, niin mihin minä olisin kyennyt? Olisinko minä oikeasti kyennyt nousemaan niitä epäoikeudenmukaisuuksia, politiikkaa vastaan.
- LML - Sinä olisit pelännyt, ja totta kai syystä.
- AM - Niin, mutta nyt kun me katsomme sitä niin totta kai se oli synty, se koko ideologia. Ja minä luulen, että seuraavat sukupolvet katsovat meitä ja sanovat, että myös tässä meidän elämäntavassamme oli asioita, jotka olivat synty ja meidän olisi pitänyt pystyä reagoimaan. Se liittyy ehkä ennen kaikkea ilmastonmuutokseen.
- LML - Ympäristökysymyksiin ennen kaikkea, joo. Monet asiat ovat ehkä sitten merkittävästi paremmin kuin on ollut aikaisemmin tai jostakin synneistä on päästy jollakin tällaisella rakenteellisella tasolla eteenpäin ja eroonkin. Mutta tietyllä tavalla se, että jos ajattelee tätä autolla ajamista, josta minulle tulee huono omatunto, ja olen tyytyväinen niin kauan kun tulee, mutta sitten se tuntuu kuitenkin pinnalliselta, että jos se on se kahden kilometrin matka, jonka huonolla säällä tai tavaroiden kuljettamiseksi ajaa, niin sen merkitys on kuitenkin niin pieni, että ajattelen, että se on vähän energiahukkaa miettiä niin pieniä asioita sitten toisaalta. Tajuatko?
- AM - Minä tajuan tosi hyvin, koska minä mietin tätä tosi usein. Minulla ei oikeastaan tule enää huono omatunto autolla ajamisesta, koska minä ajan täällä niin vähän. Silloin kun minä asuin maalla, se oli välttämättömyys. En minä oli voinut asua siellä (ilman autoa). Monet ihmiset eivät voi asua Suomessa ilman, että heillä on auto, heillä on kaksi autoa siinä perheessä ja näin. Tässä tulevat realiteetit vastaan. Minä olen miettinyt tietysti lentämistä, koska minä matkustan todella mielelläni, ja matkustaisin vielä enemmänkin jos vain olisi enemmän rahaa ja aikaa. Ja täältä pääsee kuitenkin aika huonosti junalla. Mielelläni istun junassakin, minulla ei ole mitään sitä vastaan ja voin käyttää siihen kyllä aikaa, mutta onhan tämä aika vaivalloista, että mennään Tukholmaan ja odotetaan sitten tunti tolkkulla, että se joku juna lähtee ja meneekö sieltä sitten juna Keski-Eurooppaan koska ja koska ollaan perillä, ja miten väsyneitä sitten ollaan kun ollaan perillä. Minä olen kauhean kiitollinen, että tämä aika on kuitenkin sellainen, että se herättelee meitä. Toki mitä se auttaa, jos se herättelee emmekä me ole valmiita tekemään. Mutta ehkä se herättely herättelee myös päättäjiä ja politiikkaa.

Mutta vaikea kysymys tässä syntikysymyksessä on se, että saako silloin puhua myös politiikasta. Vai pitääkö synty pitää jotenkin erillisenä tällaisesta poliittisesta ajattelusta?

- LML - Se onkin vaikeata, koska jos rupeaa puhumaan, että joku ideologia on väärä taikka syntiä, niin silloin kyllä laittaa liian suuren palan samaan laatikkoon ja kyseenalaistaa kaikkien sen aatteen piirissä olevien ihmisten motiivitkin, ja jopa uskon. Sellaista ei ole kyllä oikein tehdä. Sekin on kyllä sitten syntiä, eikö niin? Se on se vaikeus. Mutta sitten on taas asioita, että jos ne sanotaan ääneen jonkun ideologian arvona, ja se on sitten selkeästi kristillistä opetusta vastaan, niin se taas on ainakin minun mielestäni syntiä, nimenomaan jos aletaan antaa eri arvoa ihmiselämälle tai ihmisyksilölle tai ihmisryhmille.
- AM - Lutterhan ajatteli, että ihmisellä on, tai kristinuskossa on aina ajateltu, että ihmisellä on tällainen luonnollinen moraali, moraalilaki, että se ei ole mitään kristillistä sinänsä vaan ihmisyyteen kuuluvat tietyt moraaliset periaatteet. Ja Lutterillahan se on niin ykseinkertaista, että Lutter ajattelee, että luonnollinen moraalilaki on kultaisen säännön noudattaminen.
- LML - Eli teet toiselle, mitä toivot itsellesi tehtävän.
- AM - Ja silloin voisi ajatella, että kaikki se, mikä poikkeaa tästä periaatteesta on syntiä.
- LML - Se on hyvin yksinkertaista. Missä kohdassa tuo ei sitten pidä paikkaansa? Ei minulla tule mieleen mitään.
- AM - Ei minullekaan. Ehkä me olemme niin tämän ideologian hapattamia, heh heh, että minunkin on vaikea ajatella missä se ei pitäisi paikkansa. Minä voin aina palata siihen, tähän kysymykseen, ja silloin me palaamme myös siihen kysymykseen, josta sinä aloitit, eli kun meillä on valtava kiusaus osoitella toisten syntejä, niin silloinhan tämä kultainen sääntöhän edellyttää sitä, että minä en osoittele ketään, minä osoittelen vain itseäni. Ja minähän en ole myöskään oman itseni tuomari. Minun ei jatkuvasti ehkä tarvitse myöskään käydä evoluatiokeskustelua itseni kanssa. Mutta, minun on aina katsottava kohti valoa, eli minun on katsottava Jumalaan, jotta kultainen sääntö pysyy minulla mielessä. Minä haluan tehdä lähimmäiselle hyvää. Mutta minä en voi tehdä sitä myöskään omalla kustannuksellani, sen takia minä ajattelen, että rakasta niin kuin itseäsi, että kyllä ihmisellä on oikeus rakastaa myös itseä, katsoa sitä omaa hyvinvointia, samalla kun katsotaan muita. Ja minä luulen, että monet ihmiset, ainakin kirkon piirissä ja monet vanhemmat ihmiset ovat kyllä aika paljon hukanneet sen, että he arvostaisivat ja pitäisivät itseään arvossa.
- LML - Kyllä, monet vanhemmat ihmiset ja sitten ehkä kulttuuri on muuttunut siten, että voi mennä ylilyönti toiseen suuntaan, että oma itse on aina tärkeämpi kuin se toinen. Rakkauden kaksoiskäsky, tai sanotaan välillä kolmoiskäsky, rakasta Jumalaa yli kaiken ja lähimmäistäsi niin kuin itseäsi. Mitenhän se mahtaa olla uusimmassa käänöksessä? En ole katsonut.
- AM - Minäkään en ole sitä katsonut, mutta minusta se on ymmärrettävää jopa tämän vanhan käänöksen mukaisesti, rakasta Jumalaa, rakasta toisia ihmisiä ja rakasta itseäsi.
- LML - Niin, mutta mitä se syyllisyys ja häpeä, sinä sanoit siinä alussa myös häpeästä, niin mihin se sijoittuu?
- AM - No, minä ajttelen, että häpeä sijoittuu siihen, että minä en ole tullut nähdyksi, ja minä tunnen epämääräistä huonommuutta tai alemmuutta tai syyllisyyttä asioista, joihin minä en välttämättä ole ollenkaan syyllinen. Ja silloin se on jotenkin koko olemusta koskeva. Se koskee sitä miten minä näen itseni.

- LML - Hmm.
- AM - Ja miten minä ajattelen, että Jumala ehkä näkee minut.
- LML - Niin, että jossain kohtaa haluaisi mennä Jumalalta piiloon.
- AM - Ja itseltäni piiloon ja muilta piiloon.
- LML - Joo, kyllä. Ja se on eri asia kuin synty ja se on eri asia kuin syyllisyyskin. Sehän on tämä raamatullinen oikeudenkäynti, ajatus tästä, että Jumala on tuomari ja tosiaan itse ei ole oma tuomarinsa eikä toisen tuomari, Jumala on tuomari, taikka siis Kristus on tuomari ja sitten Pyhä Henki on puolustaja ja saatana on sitten syyttäjä. Ja syyllisyys tulee siis pahasta, syyllisyyden alkulähde on pahuudesta. Se on tietysti hyvin vanha ajattelumalli, mutta kyllä sekin minusta toimii edelleen. Sen voi tunnistaa, eikö?
- AM - Voi tunnistaa. Mehän olemme tämän läntisen perinteen jatkajia ja meillä on ollut tällainen ajatus perisyntistä, jotahan tuolla itäisessä perinteessä ei ole. Eli kristillisyyden ei vaadi sitä, että ajatellaan, että on olemassa joku synty, joka periytyy. Mutta minulle se on ollut jotenkin, minä en nyt tiedä ajattelenko minä, että se periytyy, mutta minä ajattelen, että ihmisyyteen kuuluu kyllä synty.
- LML - No kyllä kuuluu, kuuluu! Se on hyvä selitys, ei hylätä sitä, heh heh!
- AM - Koska sillä lailla, ne ihmiset, jotka arvostelevat sitä ettei synnistä puhuta, ovat minusta ihan oikeassa, että meidän pitää pystyä puhumaan myös pahuudesta ja siitä miten me olemme itse osallisia siihen. Mutta se ei saa olla, se menee niin hirveän pieneksi meillä usein. Todellakin oman elämän pienten asioiden vatvomiseksi, kun pitäisi nähdä isoa kuvaa, jonka osallinen minä olen.
- LML - Hmm. Perisyntistä minulle tulee heti kaksi asiaa mieleen, mihin se on hyvä selitys. Silloin vaikka kun sinä ja minä olemme olleet pieniä lapsia, niin emmehän me ole jakaneet toisille lapsille leluja, että ota, haluatko sinä leikkiä. Päinvastoin. Kyllä sitä on vedetty samaa lelua taikka lätkästy lapiolla sitten, ei se ole mikään ihmisen perusluonto, että toiset ensin ja minä sitten. Ja toinen sitten, se kauhea totuus, että vaikka Estonian pelastuslautoilla, tosi paikassa, niin ihmiset työnsivät toisiaan sinne mereen, jotta itse pelastui, ja näin varmaan kävisi kyllä jos sellaiseen tilanteeseen joutuisi. Että ei voi kyllä nousta sellaiselle jalustalle ja muiden yläpuolelle, että minähän toimin vaan aina oikein. Ei siihen pysty kukaan.
- AM - Niin, minä ajattelen hengissä selviäminen on meillä sisäänkirjoitettu, että jokainen yrittää selvitä hengissä. Että lopultahan mekin olemme eläimiä niin kuin kaikki muutkin eläimet. Kyllähän se moraalinen pinta on lopulta rakentunut jonkinlaisen sivistyksen tai sen myötä kun elämän edellytykset ja yhdessä oleminen ja yhteisönä asuminen ovat tulleet, niin se on edellyttänyt myös sen kasvamista, että miten huolehditaan toinen toisistaan, ja miten kannatellaan toinen toisiaan. Ja miten nähdään yhteinen etu ohi myös sen oman edun.
- LML - Niin, ja sen tunnustaminen, kyllä se on minusta huojentavaa, että tällaisia me olemme, me ihmiset. Ja sitten, että pitäisi päästä jotenkin eroon siitä, että on tosiaan jotenkin syntisiä ja vähemmän syntisiä. Kyllä minusta se kristittyjen puhe, on se sitten meidän kirkkomme piirissä tai jonkun toisen, niin usein sellaiseen paheksuntaan liittyy se, että me olemme kaikki syntisiä, mutta. Minä olen suuri syntinen, mutta. Tunnistatko sen?

- AM - Minä tunnistan tämän todella hyvin. Tällaista puhetta on tosi paljon. Ja sitten sellaista, siihen liittyy ehkä myös joskus sellainen pettymys, että ei pystynyt elämään niin kuin olisi pitänyt.
- LML - Niin.
- AM - Meillä on paljon sellaisia elämän ideaaleja, joista me ajattelemme, että jos ne eivät toteudu, sitten on tapahtunut jotakin pahaa tai epäonnistuminen tai näin. Ajatellaan vaikka avioeroja tai miten lapsista ei tullut sellaisia kuin minä itse olisin halunnut niistä tulevan tai että... Elämässä on paljon asioita, jotka myös käyvät niin ja ihmiset yrittävät elää onnellista elämää tavalla tai toisella. Toisten on helpompi rakentaa ideaalien mukaista elämää ja toisten taas ei. Ja sitten ne ideaalitkaan eivät välttämättä ole aina minkään hyvän elämän perusta, vaan minä ajattelen, että jokaisen ihmisen pitää itse miettiä, että mikä tässä tilanteessa on hyvä. Että sitä ei voi kukaan ottaa myöskään sitä vastuuta ihmiseltä pois, ei ole mitään instituutiota, ei kirkko eikä mikään muu, joka voisi sanoa, että sinun pitää elää näin. Vaan ihminen joutuu myös itse tekemään ne elämän valinnat, ja sitten myös kantamaan valintoja.
- LML - Joo, ja miten käyttää elämäänsä oikein. Toisaalta, kyllähän on paljon asioita, jotka eivät ole enää syntiä tai ei pidetä (syntinä). Meidän vanhempien sukupolvi on vielä pitänyt (syntinä) korttipeliä...
- AM - ...tanssimista...
- LML - ...tanssimista...
- AM - ...elokuvisakäymistä...
- LML - Ja sitten tietyillä oli se telkkari. ja monet asiat. Kyllä tässäkin on menty eteenpäin.
- AM - Joo, tätä onkin hyvä pohtia joku kerta.